

ABORCJA NA ŚWIECIE

Aborcja (*abortus provocatus* od łac. *abortio* – poronienie) – termin potoczny oznaczający dokonanie celowego, przedwczesnego, sztucznego zakończenia ciąży i usunięcie zarodka lub płodu. Synonimy aborcji to m.in. sztuczne poronienie lub przerwanie ciąży.

Aborcja polega na usunięciu przy pomocy metod farmakologicznych lub mechanicznych zarodka lub płodu z macicy, co skutkuje jego śmiercią.

Samoistne, przedwczesne zakończenie ciąży nazywane jest poronieniem (jeśli ma miejsce do 22 tygodnia ciąży) lub porodem przedwczesnym (jeśli ma miejsce po 22 tygodniu ciąży). W języku polskim nie używa się słowa *aborcja* w znaczeniu poronienia samoistnego. W przypadku poronienia samoistnego niepełnego dokonuje się usunięcia obumarłego płodu lub resztek, aby uniknąć powikłań zdrowotnych zagrażających życiu kobiety.

Z definicją aborcji połączone jest pojęcie zdolności płodu do przeżycia w środowisku pozamacicznym w przypadku przedwczesnego zakończenia ciąży, aktualnie ta granica dzięki postępowi w medycynie sięga około 22 tygodnia życia płodowego.

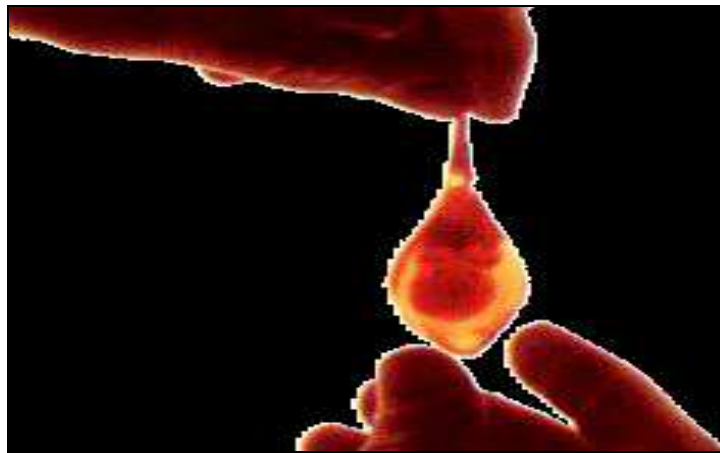
Przyczyny dokonywania aborcji:

Wśród przyczyn, dla których kobiety decydują się na dokonanie aborcji można wyróżnić:

- medyczne – zagrożenie zdrowia matki
- eugeniczne – stwierdzenie ciężkich wad wrodzonych podczas badań prenatalnych
- poczęcie w wyniku zgwałcenia lub stosunku kazirodczego
- psychiczne – odrzucenie ciąży z następujących powodów: kobieta czuje się za młoda lub za stara, studiuje, nie ma w danej chwili ochoty na zostanie matką, uważa swoją rodzinę za kompletną

- socjalno-ekonomiczne – trudna sytuacja materialna i finansowa, kobieta prowadząca samotnie gospodarstwo domowe
- problemy rodzinne, małżeńskie lub w relacji między partnerami.

Przyczyny psychiczne i socjalno-ekonomiczne należą do najczęstszych – w Belgii stanowiły 66% w 2003 roku, jako następne w kolejności były wymieniane problemy związane z rodziną i sferą relacji między partnerami, które stanowiły nieco ponad 24%. Powody medyczne związane z zagrożeniem zdrowia matki lub dziecka stanowiły mniej niż 5%, zaś aborcji ze względu na poczęcie w wyniku gwałtu lub stosunku kazirodczego dokonano w 0,26% przypadków.

Metody aborcji:

- aborcja farmakologiczna, tzw. "regulacja miesiączki", pigułka RU-486, Mifegine, Mifeprex, Methotrexate,
- rozszerzenie szyjki macicy i aspiracja (odessanie pod ciśnieniem – możliwa w 7-12 tygodniu ciąży) lub wyłyżeczkowanie płodu (generalnie między 10, a 22 tygodniem ciąży),
- aborcja w drugim trymestrze (12-22 tydzień ciąży) polegająca na wywołaniu akcji skurczowej
- tzw. wczesne cięcie cesarskie.

W zależności od etapu ciąży stosowane są różne metody. Na najwcześniejszym etapie (do dziewiątego tygodnia) zwykle podaje się kobiecie serię środków chemicznych wywołujących poronienie. Chemiczna aborcja (aborcja farmakologiczna) jest używana w 10% wszystkich aborcji przeprowadzanych w Stanach Zjednoczonych i w Europie. Używany jest preparat dwuskładnikowy. Dawka pierwsza zawiera substancję niszczącą lub deformującą zarodek, dawka druga powoduje skurcze macicy i wydalenie zarodka i wyściółki macicy. Dawka

pierwsza zawiera metotreksat – chemioterapeutyk, antymetabolit kwasu foliowego lub mifeproston – inhibitor progesteronu, druga dawka zawiera prostaglandyny w postaci mizoprostolu (stosowany również w Polsce w terapii choroby wrzodowej żołądka) lub gemeprostu. Mizoprostol jest używany w USA a gemeprost jest używany w UK i w Szwecji. Preparaty te są skuteczne w pierwszym trymestrze ciąży. Gdy użyte w pierwszych 49 dniach ciąży, 92% kobiet przechodzi poronienie bez konieczności interwencji chirurgicznej. Mizoprostol lub metotreksat mogą być użyte pojedynczo, ale mają niższą skuteczność i na poronienie trzeba czekać do 2 tygodni. W wypadku użycia metotreksatu dochodzi do poważnej deformacji płodu. Na dalszych etapach stosuje się rozmaite połączenia metody podciśnieniowego opróżniania macicy z mechanicznym zniszczeniem zarodka/płodu i usunięciem jego resztek. W ostatnim trymestrze używana jest zazwyczaj metoda wywołania przedwczesnego porodu lub niszczącego płód odpowiednika metody cesarskiego cięcia. Płód jest najczęściej uśmiercany wewnątrz macicy, przed rozpoczęciem właściwej operacji.

Do późnych aborcji stosowane jest również wstrzykiwanie zasadowego roztworu soli do worka owodniowego powodujące uśmiercenie płodu. W wyniku aborcji metodą wstrzyknięcia roztworu soli stosunkowo często dochodzi do urodzenia żywego, zdolnego do przeżycia płodu – w Wielkiej Brytanii zdarza się około pięćdziesięciu takich przypadków rocznie, przy czym ze względu na późny wiek dopuszczalnego uśmiercenia (24 tydzień) wiele dzieci jest zdolnych do samodzielnego życia, lecz w praktyce są pozostawiane bez opieki i umierają. Wszystkie powyższe metody aborcji wykonuje się bez znieczulenia płodu, który ze względu na niekompletny rozwój układu nerwowego odczuwa ból dopiero w III trymestrze ciąży. Metody *tradycyjne* zwane bywają *spędzaniem płodu*, stosowane przez znachorów oraz przez same kobiety lub ich partnerów, polegają na podawaniu mniej lub bardziej trujących ziół, długotrwałym podskakiwaniu czy biciu po brzuchu ciężarnej. W skrajnych przypadkach zdarzały się przypadki rodzenia do klozetu.

Skutki aborcji dla zdrowia psychicznego i fizycznego kobiet:

Istnieje hipoteza mówiąca, że u kobiet które poddały się zabiegowi aborcji częściej występuje rak piersi. Wg amerykańskiego National Cancer Institute i American Cancer Society taka zbieżność nie występuje. Przerwanie pierwszej ciąży w życiu kobiety prowadzi po częstszych poronieniach samoistnych (38% przypadków) oraz porodów przedwczesnych (4% przypadków), może też prowadzić do bezpłodności. Aborcja może mieć negatywne skutki psychologiczne

i psychiatryczne dla kobiety, która jej się poddała (nazwane w 1981 przez psychologa Vincenta Rue *post-abortion syndrome* – "zespołem poaborcyjnym") a także jej partnera i dzieci. Psychiatrzy nie są zgodni czy gorsze następstwa mogą mieć ewentualne negatywne skutki psychiczne wynikające z niechcianej lub nieświadomionej ciąży, czy też skutki ewentualnego "zespołu poaborcyjnego". Według dr Witolda Simona z Kliniki Nerwic Instytutu Psychiatrii negatywne skutki "zespołu poaborcyjnego" przejawiają się m.in. spadkiem poczucia własnej wartości, depresjami (u 93% kobiet) oraz nerwicami (u 98% kobiet). W 1994 brytyjski Royal College of Psychiatricians opublikował raport, z którego wynikał wniosek że *zagrożenie dla zdrowia psychicznego w wyniku aborcji w pierwszym trymestrze jest znacznie mniejsze niż to wynikające z kontynuacji ciąży w przypadku, gdy w ewidentny sposób może powodować ona u kobiety zaburzenia psychiczne*. Stanowisko to zostało w 2008 zrewidowane i kolegium przyznało, że według obecnego stanu wiedzy wyniki badań są w tym względzie niespójne – część z nich wskazuje na istnienie negatywnych skutków psychicznych aborcji, część wskazuje że brak jest dowodów na takie skutki. W związku z tym kolegium wyraziło opinię, że lekarze, do których zgłaszają się kobiety proszące o aborcję, powinni każdorazowo przeprowadzać wywiad w celu racjonalnej oceny, czy większe ryzyko zaburzeń psychicznych wystąpi w wyniku kontynuowania ciąży czy też w wyniku jej przerwania. Zaleciło także rzetelne informowanie pacjentek o wszystkich możliwych zagrożeniach m.in. w ulotkach edukacyjnych oraz dalsze badania w tym zakresie. Debatę na ten temat sprowokowała niemiecka pisarka związana z ruchami lewicowymi, Karin Struck, która w 1992 roku opublikowała książkę, opisującą negatywne skutki psychiczne po aborcji, której dokonała w 1975 roku. W Wielkiej Brytanii dyskusja na temat negatywnych skutków psychicznych aborcji powróciła w 2007 po samobójstwie znanej malarki Emmy Beck^[13] oraz publikacji książki feministki Rebeki Walker. W przypadku Beck kwestionowano również kompetencje lekarzy, którzy dokonali aborcji, pomimo że Beck – jak napisała w liście pożegnalnym – była pełna wątpliwości w tej kwestii.

Aspekty etyczne i odbiór społeczny:

Problematyka dopuszczalności i wykonywania aborcji jest wysoce kontrowersyjna w oczach części społeczeństwa i jest przedmiotem różnych ocen moralnych.

W przekonaniu takich religii jak katolicyzm, prawosławie, buddyzm, hinduizm, rodzimowierstwo, islam i większość wyznań protestanckich oraz judaistycznych, płód jest istotą ludzką, aborcja zaś jest niedopuszczalna. Opinię tą podzielają również ruchy pro-life (wyznające stanowisko przeciwne dopuszczalności przerywania ciąży i optujące za jego

całkowitym zakazem), niektórzy etycy świeccy, środowiska konserwatywne i część centrum politycznego i ideologicznego (inne stanowisko dopuszcza aborcję jedynie pod pewnymi określonymi warunkami, jak ciąża w wyniku zgwałcenia, trudne warunki życiowe lub materialne kobiety, uszkodzenia lub wady genetyczne płodu).

Środowiska popierające swobodę decydowania o wykonaniu lub nie zabiegu aborcji (ruchy pro-choice) nie zgadzają się z tym stanowiskiem i sprzeciwiają się wprowadzaniu zakazu dokonywania aborcji. Jego argumentem jest prawo kobiety do swobodnego wyboru odnośnie swojego stanu ciąży.

Kwestia dopuszczalności prawnej i oceny moralnej aborcji jest także źródłem kontrowersji w łonie współczesnego ruchu feministycznego – większość czołowych organizacji feministycznych opowiada się za dopuszczalnością przerywania ciąży, istnieje jednak ruch feminizmu za życiem (szczególnie silny w USA) opowiadający się za zakazem przerywania ciąży.

Wyraźny zakaz dokonywania aborcji znajdował się w Przysiędze Hipokratesa:

Nikomui, nawet na żądanie, nie dam śmiercionośnej trucizny, ani nikomu nie będę jej doradzał, podobnie też nie dam nigdy niewieście środka poronnego.

W tekście Deklaracji Genewskiej fragment ten został zastąpiony następującym zdaniem:

zachowam najwyższy szacunek dla życia ludzkiego.

W tekście Przymierzenia Lekarskiego, które jest dziś składane przez lekarzy w Polsce, odpowiedni fragment brzmi:

przyrzekam: (...) służyć życiu i zdrowiu ludzkiemu;

W Polsce problematyka warunków dopuszczalności aborcji jest od lat 90. XX wieku przedmiotem debaty publicznej. Istotny wpływ na społeczne postrzeganie aborcji ma stanowisko Kościoła katolickiego. Problematyka aborcji wywołuje silne emocje, których wyrazem jest między innymi język debat, odnoszący się do "zabijania nienarodzonych" z jednej strony, a do "prawie kobiet do decydowania o swoim ciele" z drugiej. Kwestia aborcji podnoszona jednak bywa często w doraźnych celach politycznych.

W USA, gdzie szczególnie silne są ruchy antyaborcyjne (a także w Kanadzie i Australii), miały miejsce zamachy oraz zabójstwa lekarzy dokonujących aborcje, dokonywane przez radykalnych przeciwników aborcji (m.in. organizację Army of God). Przeciw przemocy opowiedziały się wszystkie organizacje pro-life.

Aborcja bywa także krytykowana z pozycji ateistycznych i humanistycznych przez osoby wychodzące z założenia, że prawo do życia nie wynika jedynie z przekonań religijnych.

Opinie takie prezentowali Pier Paolo Pasolini, Oriana Fallaci czy Giuliano Ferrara, znani z ateistycznych (lub agnostycznych) poglądów.

Aspekty prawne

Dopuszczalność aborcji we wczesnym okresie ciąży:

- na życzenie;
- ze względu na: życie matki, zdrowie (psychiczne), na gwałt, upośledzenie płodu, czynniki socjoekonomiczne;
- jak wyżej z wyjątkiem czynników socjoekonomicznych;
- jak wyżej z wyjątkiem upośledzenia płodu;
- ze względu na życie matki i zdrowie (psychiczne);
- niedopuszczalna;
- uzależnione od regionu;
- brak informacji.

Aborcja jest w Polsce dopuszczona tylko w kilku przypadkach o których jest mowa w art. 4a Ustawy z dnia 7 stycznia 1993.

„Art. 4a. 1. Przerwanie ciąży może być dokonane wyłącznie przez lekarza, w przypadku gdy:

1. ciąża stanowi zagrożenie dla życia lub zdrowia kobiety ciężarnej,
2. badania prenatalne lub inne przesłanki medyczne wskazują na duże prawdopodobieństwo ciężkiego nieodwracalnego upośledzenia płodu albo nieuleczalnej choroby zagrażającej jego życiu,
3. zachodzi uzasadnione podejrzenie, że ciąża powstała w wyniku czynu zabronionego.”

W Polsce do 1956 roku obowiązywał całkowity zakaz aborcji (m.in. art. 231-234 Kodeksu karnego z 1932 r. (Dz. U. z 1932 r. Nr 60, poz. 571)). Do tego okresu nie zalicza się okresu II wojny światowej, gdy w polskim prawie obowiązywało rozporządzenie z 9 marca 1943 zezwalające na dokonywanie aborcji obywatelkom krajów okupowanych.

Dnia 27 kwietnia 1956 roku weszła w życie *Ustawa o warunkach dopuszczalności przerywania ciąży* (Dz. U. z 1956 r. Nr 12, poz. 61). Dopuszczała ona możliwość przeprowadzenia aborcji uprawnionemu do tego lekarzowi w przypadku, gdy za przerwaniem ciąży przemawiały wskazania lekarskie dotyczące zdrowia płodu lub kobiety ciężarnej, gdy zachodziło uzasadnione podejrzenie, że ciąża powstała w wyniku przestępstwa oraz ze względu na trudne warunki życiowe kobiety ciężarnej. Dodatkowo ustawa ta zabraniała wykonania zabiegu, jeżeli wystąpiły przeciwwskazania lekarskie (dot. punktu 2 i 3), poza tym w przypadku, gdy kobieta sprzeciwiała się zabiegowi. Wielokrotnie podkreślano, że ta ustawa miała na celu ochronę zdrowia kobiety przed ujemnymi skutkami zabiegów przerywania ciąży, dokonywanych w nieodpowiednich warunkach lub przez osoby nie będące lekarzami. W praktyce punkt 3 tej ustawy był wielokrotnie wykorzystywany do usuwania niechcianej ciąży, ponieważ w drodze rozporządzenia Ministra Zdrowia ustalono, że na podstawie oświadczenia kobiety ciężarnej stwierdzało się istnienie ciężkich warunków życiowych kobiety.

Kolejną ustawą była przytoczona już wcześniej ustawa z dnia 7 stycznia 1993 r., aktualizowana w 1996 dopuszczająca przerywanie ciąży również gdy kobieta ciężarna znajduje się w ciężkich warunkach życiowych lub trudnej sytuacji osobistej; wymagane ma być złożenie oświadczenia przez kobiety ciężarne i odbycie konsultacji z innym lekarzem podstawowej opieki zdrowotnej lub inną osobą uprawnioną nie mającą przeprowadzić zabieg; zabieg można byłoby przeprowadzić, jeżeli kobieta podtrzymuje swój zamiar po upływie 3 dni od konsultacji. Przepisy dotyczące tej (czwartej) przesłanki utraciły moc obowiązującą z dniem 23 grudnia 1997 r. na podstawie *Obwieszczenia Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 grudnia 1997 r.* (Dz. U. z 1997 r. Nr 157, poz. 1040). *Ustawa z dnia 6 czerwca 1997* przewiduje następujące kary za naruszenie prawa dotyczącego aborcji:

„Art. 152.

§ 1. Kto za zgodą kobiety przerywa jej ciążę z naruszeniem przepisów ustawy, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto udziela kobiecie ciężarnej pomocy w przerwaniu ciąży z przepisów ustawy lub ją do tego nakłania.

§ 3. Kto dopuszcza się czynu określonego w § 1 lub 2, gdy płód osiągnąć zdolność do samodzielnego życia poza organizmem kobiety ciężarnej, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

Art. 153.

§ 1. Kto stosując przemoc wobec kobiety ciężarnej lub w inny sposób bez jej zgody przerywa ciążę albo przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem doprowadza kobietę ciężarną do przerwania ciąży, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 2. Kto dopuszcza się czynu określonego w § 1, gdy płód osiągnął zdolność do samodzielnego życia poza organizmem kobiety ciężarnej, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

Art. 154.

§ 1. Jeżeli następstwem czynu określonego w art. 152 § 1 lub 2 jest śmierć kobiety ciężarnej, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 2. Jeżeli następstwem czynu określonego w art. 152 § 3 lub w art. 153 jest śmierć kobiety ciężarnej, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.”

Wedle tego artykułu kobieta ciężarna nie ponosi odpowiedzialności karnej za przerwanie ciąży. Warto też zwrócić uwagę, że w Polsce występuje zjawisko "podziemia aborcyjnego", tj. przeprowadzania nielegalnych zabiegów przerywania ciąży w celu uzyskania korzyści majątkowej oraz "turystyki aborcyjnej", czyli wyjazdów za granicę w celu przeprowadzenia aborcji, które nie byłyby legalne lub możliwe do przeprowadzenia w kraju, polskie prawo karne nie przewiduje możliwości karania osób które dokonały aborcji na terenie państwa dopuszczającego legalność tego zabiegu.

Aborcja na świecie

Zgodnie z uchwaloną w 1989 r. przez ONZ Konwencją o prawach dziecka *dziecko oznacza, każdą istotę ludzką w wieku poniżej osiemnastu lat* (art. 1) oraz *każde dziecko ma niezbywalne prawo do życia* (art. 6).

W krajach, w których aborcja legalna jest na życzenie, dopuszczalna jest wyłącznie we wczesnym okresie ciąży. Po pierwszym trymestrze poza szczególnymi wyjątkami traktowana jest na ogół jako przestępstwo. Aborcja w pierwszym trymestrze ciąży jest co do zasady legalna na życzenie, lub bez większych ograniczeń, bądź nie egzekwuje się przepisów karnych w Rosji (w latach 1920-1936, a potem od 1955 roku) i przyłączonych do niej republikach radzieckich, takich jak: Białoruś (1920-1936, 1955), Kazachstan (1920-1936, 1955), Turkmenistan (1921-1936, 1955), Ukraina (1922-1936, 1955), Gruzja (1922-1936, 1955), Armenia (1922-1936, 1955), Azerbejdżan (1922-1936, 1955), Kirgistan (1924-1936, 1955), Uzbekistan (1925-1936, 1955) i Tadżykistan (1925-1936, 1955), a także w Islandii (od 1935, zob. aborcja w Islandii), Japonii (1948, zob. aborcja w Japonii), we wchodzących w skład byłej Jugosławii Serbii (od 1952), Kosowie (1952), Czarnogórze (1952), Macedonii (1952), Bośni i Hercegowinie (1952), Chorwacji (1952) i Słowenii (1952) (Aborcja w Słowenii), we wchodzących w skład byłego Związku Radzieckiego Litwie (od 1955), Łotwie (1955), Estonii (1955) i Mołdawii (1955) oraz na Węgrzech (1956), w Bułgarii (1956), Rumunii (1957-1966, 1990), Korei Północnej (1961), Kubie (1965), Wielkiej Brytanii (1967), Finlandii (1970, zob. aborcja w Finlandii), Singapurze (1970), Indiach (1971), Zambii (1972), Fidżi (1972), Niemczech (1972/1976, zob. aborcja w Niemczech), Danii (1973), Grenlandii (1973), Stanach Zjednoczonych (1973), Portoryko (1973), Korei Południowej (1973), Tunezji (1973), Cyprze (1974), Szwecji (1974, zob. aborcja w Szwecji), Francji (1975), Austrii (1975), Nowej Zelandii (1977), Włoszech (1978), Luksemburgu (1978, zob. aborcja w Luksemburgu), Norwegii (1979, zob. aborcja w Norwegii), Chinach (1979), Belize (1980), Bangladeszu (1981), Holandii (1981), Turcji (1983), Barbadosie (1983), Tajwanie (1985), Grecji (1986), Słowacji (1986), Czechach (1986, zob. aborcja w Czechach), Kanadzie (1988), Republice Zielonego Przylądka (1988), Wietnamie (1988), Mongolii (1989), Belgii (1990), Albanii (1995), Gujanie (1995), Republice Południowej Afryki (1996), Kambodży (1997), Nepalu (2002), Szwajcarii (2002), Portugalii (2007, zob. aborcja w Portugalii), stolicy Meksyku (2007), a także w Urugwaju, Bahrajnie, Gwinei Bissau, Saint Vincent i Grenadynach i w niektórych stanach Australii (1971, 1998, 2002).

Do krajów o zaostrzonych warunkach dopuszczalności przerywania ciąży lub jej całkowitym zakazie w Europie należą Malta, San Marino, Watykan, Monako, Andora, Liechtenstein, Irlandia i Polska oraz większość państw latynoamerykańskich (np. Chile (zob. aborcja w Chile), Salwador i Nikaragua), położonych w Afryce (np. Czad, Somalia i Angola), na Bliskim Wschodzie (np. Egipt, Syria i Iran) i w Azji Południowo-Wschodniej (np. Birma, Indonezja i Filipiny, zob. aborcja na Filipinach).

Restrykcyjne przepisy aborcyjne mają też niektóre terytoria autonomiczne bądź zależne np. Wyspy Owcze (zob. Aborcja na Wyspach Owczych), Irlandia Północna, Gibraltar. W hiszpańskiej wspólnocie autonomicznej Nawarra nie można wcale przeprowadzić legalnej aborcji z uwagi na fakt że żaden szpital nie posiada licencji władz samorządowych na wykonywanie tego typu zabiegów. Podobna sytuacja występuje w hiszpańskich enklawach na terenie Afryki Północnej Ceucie i Melillii.

Zakaz aborcji lub ochrona płodu są zapisane w konstytucjach Gwatemali (zob. aborcja w Gwatemali), Salwadoru, Irlandii oraz kilku stanów Meksyku. Konstytucja Słowacji zawiera zapis przewidujący ochronę płodu w fazie prenatalnej, nie jest on jednak realizowany w praktyce (zob. Aborcja na Słowacji). W Hiszpanii ustawa regulująca tę kwestię ma status ustawy organicznej – aby ją zmienić potrzeba specjalnej procedury. W kilku innych państwach (Niemcy, Hiszpania, Węgry, Polska) ustawy legalizujące aborcję zostały uznane za niekonstytucyjne w oparciu o ogólne normy prawne.

W krajach, w których aborcja jest nielegalna lub mocno ograniczona, zdarza się, że kobiety jeżdżą na zabieg za granicę, np. z Irlandii do Wielkiej Brytanii^[21], z Polski do Niemiec, Szwecji i do Wielkiej Brytanii, z Ameryki Łacińskiej i Karaibów do Stanów Zjednoczonych, czy jeszcze do niedawna z Portugalii do Hiszpanii i do Francji.

W Stanach Zjednoczonych aborcja jest legalna w nieograniczonym zakresie na mocy wyroku Sądu Najwyższego, który w sprawie *Roe vs. Wade* w 1973 uznał, że próby ograniczenia kobiecie dostępu do aborcji są sprzeczne z Konstytucją USA, a płód nie jest osobą w rozumieniu XIV poprawki do Konstytucji.

USA Zgodnie z danymi CDC w rekordowym pod tym względem roku 1990 przeprowadzono w Stanach 1 429 247 legalnych aborcji, w połowie lat 90 XX wieku ta ilość zaczęła znacznie spadać kształtując się obecnie na poziomie ok. 850 tys..

Wielka Brytania Podobna sytuacja miała miejsce w trakcie kampanii na rzecz legalizacji aborcji w Wielkiej Brytanii. Brytyjskie organizacje proaborcyjne w latach 1960-1965 podawały, że na terenie Wielkiej Brytanii i Walii dokonuje się rocznie 250 tysięcy

nielegalnych zabiegów przerywania ciąży. Tymczasem Rada Królewskiego Towarzystwa Ginekologicznego i Położniczego wydała w 1966 roku następujące oświadczenie: Wielokrotnie podawano, że liczba nielegalnych aborcji wynosi 100 tys. rocznie, najnowsze szacunki mówią nawet o 250 tysiącach. Te liczby – podobnie jak wcześniejsze szacunki mówiące o 50 tys. nielegalnych aborcji rocznie – nie mają żadnych rzeczywistych podstaw. (*British Medical Journal, 1966; 1: 850-854*)

Po legalizacji aborcji w Wielkiej Brytanii w 1968 r. legalnych aborcji było 23,6 tys., w 1969 54,8 tys. Od momentu legalizacji aborcji w tym kraju do chwili obecnej, nigdy liczba aborcji nie osiągnęła 250 tys.

Albania Aborcja została tam zalegalizowana w 1995 roku.

Chile Obecnie chilijskie prawo zabrania aborcji bez względu na okoliczności, jednak w latach 1967 - 1989 była ona legalna gdy ciąża stanowiła zagrożenie dla życia matki.

Japonia Japonia należała do pierwszych państw które zalegalizowały aborcję – miało to miejsce w 1948 roku.

Hiszpania Aborcja tam jest legalna od 1986 r. w trzech przypadkach. W przypadku zgwałcenia dopuszcza się ją do 12 tygodnia ciąży, gdy chodzi o nieodwracalne zniekształcenie płodu – do 24 tygodnia. Nie ogranicza się jej także, gdy istnieje poważne zagrożenie dla życia lub zdrowia kobiety, także psychicznego. Ten ostatni warunek jest bardzo szeroko interpretowany. Z badań wynika, że ponad 95% aborcji dokonuje się właśnie ze względu na to zagrożenie.

Niemcy W Niemczech (RFN) aborcję zalegalizowano w 1976 r. Przed legalizacją zwolennicy aborcji podawali liczbę nielegalnych zabiegów, szacowaną nawet na 3 miliony rocznie. Po legalizacji liczba aborcji wynosiła 54 309 w 1977, oraz 73 548 w r. 1978.

Austria Aborcja została tam zalegalizowana w 1975 roku wraz z uchwaleniem nowego kodeksu karnego. Pomimo liberalnych przepisów jej wykonanie jest znacząco utrudnione ze względu na obiekty moralne środowisk medycznych. W roku 2000 dokonano tam 2380 legalnych aborcji.

Islandia Aborcję w Islandii zalegalizowano w 1975 roku ze względów medycznych, eugenicznych, społecznych oraz gdy ciąża jest wynikiem gwałtu. W roku 2005 wykonano na wyspie 867 legalnych aborcji.

Kanada W roku 1984 dokonano 62 291 aborcji.

Łotwa Łotewskie ustawodawstwo aborcyjne należy do najbardziej liberalnych na świecie: aborcja jest tam dopuszczalna na życzenie w pierwszych trzech miesiącach ciąży oraz do 28

tygodnia z racji medycznych i społecznych (np. gdy podczas ciąży dojdzie do rozwodu, ojciec dziecka umrze, jedno z rodziców znajdzie się w zakładzie karnym).

Chiny Szacuje się obecnie, że w Chinach na skutek zarówno dobrowolnej jak i przymusowej aborcji, rocznie dokonuje się 10 000 000 zabiegów aborcyjnych.

Finlandia Aborcja jest tam dopuszczalna od 1970 roku ze względu na zagrożenie życia lub zdrowia matki, gdy ciąża jest wynikiem gwałtu, gdy płód jest ciężko upośledzony oraz ze względu na szereg względów społecznych, takich jak np. posiadanie już czwórki dzieci.

Wyspy Owcze Na terenie archipelagu obowiązuje duńskie prawo aborcyjne z 1956 roku. Zezwala ono na aborcję jedynie gdy ciąża zagraża życiu matki, powstała w wyniku gwałtu lub gdy płód jest poważnie upośledzony. U kobiety zamężnej aborcja może być wykonana jedynie za zgodą jej męża.

Polska Dokładna liczba wykonywanych w Polsce aborcji nigdy nie była znana. Nawet w okresie PRL polskie przepisy były bardziej restrykcyjne niż w innych państwach demokracji ludowej, a co za tym idzie liczba legalnych aborcji była mniejsza niż np. w Czechosłowacji czy ZSRR.

Nie są znane choćby szacunkowe rozmiary podziemia aborcyjnego w dwudziestoleciu międzywojennym ani statystyki legalnych aborcji z lat 1932-1939. Wiadomo jedynie, iż w 1955 roku – ostatnim, w którym obowiązywały przepisy z 1932 roku – miało miejsce w Polsce 1400 legalnych aborcji.

W okresie obowiązywania ustawy z 1956 roku najwięcej aborcji wykonano w roku 1962 – 272000. W roku 1997 – kiedy obowiązywała uznana później za niekonstytucyjną poprawka do ustawy zezwalająca na usunięcie ciąży z przyczyn społecznych – wykonano w Polsce 3173 legalne aborcje.

Statystyki nielegalnych aborcji dokonywanych obecnie w Polsce są trudne do oszacowania.

Religie wobec aborcji:

Chrześcijaństwo

Większość wyznań chrześcijańskich potępia aborcję, która jest traktowana jako morderstwo, a jedynym dopuszczalnym warunkiem jej dokonania jest ciąża, która jednoznacznie prowadzi do śmierci matki (np. ciąża pozamaciczna). Najbardziej zróżnicowane postawy wobec aborcji mają Kościoły protestanckie (np. Kościół Episkopalny w USA popiera prawo kobiet do aborcji).

Wielu teologów wczesnochrześcijańskich (m.in. w *Didache* z I w., Atenagoras w II w.) potępiło aborcję na równi z dzieciobójstwem. Była to wyraźna różnica z prawem rzymskim, które pozwalało zarówno na aborcję jak i zabijanie np. słabych i zdeformowanych noworodków. W III w. teolodzy chrześcijańscy nazwali aborcję zbrodnią. W IV w. Grzegorz z Nyssy wskazał, iż embriion jest żywą istotą, a Jan Chryzostom potępił zmuszanie prostytutek do aborcji.

Biblia (w tym Nowy Testament) w żadnym miejscu nie potępia wyraźnie aborcji i nawet o niej nie wspomina. Niekiedy werset z Księgi Wyjścia (21;22-23) jest przez teologów chrześcijańskich interpretowany jako stwierdzenie, że embriion i płód są istotami ludzkimi. Teolodzy judaistyczni nie zgadzają się z tą interpretacją; wg nich stwierdzenie to dotyczy wyłącznie "uformowanego" płodu. Teologia chrześcijańska na ogół powołuje się na biblijny zakaz "rozlewania krwi niewinnych" jako podstawę zakazu aborcji. Wskazuje również na przykład Jezusa Chrystusa, który był Bogiem i człowiekiem od chwili poczęcia, a także na przykład Maryi, która mimo bardzo trudnych okoliczności i warunków materialnych, zdecydowała się na urodzenie dziecka. Tym niemniej nie wszyscy teolodzy chrześcijańscy uznają zakaz aborcji za nakaz biblijny i podkreślają znaczny procent naturalnych poronień we wczesnej fazie ciąży, które dzieją się "z woli Boga".

Katolicyzm

Stanowisko Kościoła katolickiego w kwestii aborcji nie było jednolite na przestrzeni wieków. Najstarszy pozabiblijny dokument chrześcijański *Didache* nazywa powodujących poronienie mordercami. Według nauczania św. Augustyna *dusza wnika do ciała* 40 dni po zapłodnieniu. Potwierdził to Sobór Nicejski II w 787 roku stwierdzając, że u mężczyzn dzieje się to 40 dni po zapłodnieniu, a u kobiet po 80 dniach. Tym samym Kościół katolicki rozróżniał ciężar grzechu aborcji przed i po tym terminie. Stopniowanie pokut w zależności od stopnia rozwoju płodu przewidywał potencjał staroirlandzki. Potencjał przypisywany św. Bedzie Czcigodnemu na kobietę powodującej poronienie przed 40 dniem nakładał roczną pokutę, a po 40 dniu miała pokutować jako zabójczyni. Św. Tomasz z Akwinu twierdził, że *aborcja nie jest grzechem zabójstwa dopóki płód nie został obdarzony duszą*. W 1869 roku papież Pius IX w Konstytucji *Apostolicae Sedis* zabronił aborcji w każdym okresie ciąży, w tym także w okresie preembrionalnym.

Współcześnie w Kościele katolickim, dokonanie lub pomaganie w aborcji ma następstwo automatycznej ekskomuniki, którą może zdjąć zwykle jedynie biskup, bądź wyznaczony przez niego ksiądz, chociaż w niektórych diecezjach prawo zdjęcia ekskomuniki posiadają

wszyscy księża mogący spowiadać. Za odpowiednik aborcji Kościół uznaje także niszczenie embrionów ludzkich poza organizmem matki, np. w laboratoriach.

Teolodzy katolicy (od *Didache* do *Evangelium Vitae*) utrzymują, że Biblia zakazuje aborcji. Również papież Benedykt XVI bezwarunkowo potępił aborcję. Chociaż zawsze uznawano aborcję za grzech ciężki, to jednak znaczenie tego grzechu interpretowano odmiennie w różnych epokach historycznych, w zależności od stopnia dostępnej wiedzy na temat rozwoju embrionu lub płodu, np. papież Grzegorz XIV wyznaczył karę ekskomuniki tylko dla dokonujących aborcji "ruszającego się dziecka" (tzn. tylko w tej fazie ciąży, gdy można wyczuć ruchy płodu).

Obecnie Kościół katolicki podkreśla, iż "pierwszym prawem osoby ludzkiej jest jej życie" od momentu poczęcia. Nawet w sytuacji, gdy życie matki jest zagrożone, nie można uznać jej życia za ważniejsze od życia "nienarodzonego dziecka". Jednak wyraźnie rozróżnia "aborcję bezpośrednią" jako cel sam w sobie (która jest potępiana bezwzględnie) od "aborcji pośredniej", czyli poronienia spowodowanego przez zabiegi medyczne, niezbędne dla ratowania życia matki (np. usunięcie części jajowodu z zagnieżdżonym w nim zarodkiem, w ciąży pozamacicznej). Sobór Watykański II w 1965 określił aborcję wraz z dzieciobójstwem jako "zbrodnię". Zakazane są także następujące praktyki antykoncepcyjne i badawcze, które mogą powodować zniszczenie zapłodnionej komórki jajowej (niezagnieżdżonego zarodka): wkładka domaciczna, pigułka antykoncepcyjna (w tym antykoncepcja "po stosunku płciowym"), badania lub terapia oparte na komórkach embrionalnych, zapłodnienie in vitro.

Prawosławie

Prawosławie nie potępia jednoznacznie antykoncepcji hormonalnej, jednak podziela pogląd, że życie ludzkie zaczyna się od chwili poczęcia i w związku z tym potępia aborcję (w tym także aborcję wywołaną stosowaniem leków i innych substancji chemicznych) jako zabójstwo. Ten pogląd odzwierciedla święto Poczęcia Przenajświętszej Maryi Panny.

Protestantyzm

Protestantyzm reprezentuje bardzo różne postawy wobec aborcji. Ogólnie nie potępia antykoncepcji (z wyjątkiem antykoncepcji hormonalnej "po stosunku płciowym" i innych metod, związanych z niszczeniem zapłodnionej komórki).

Nie istnieje żadna ogólna wykładnia tego problemu, każda grupa wyznawców ustala własny pogląd na zasadzie większościowej. W USA przeważa opinia, iż aborcja jest formą dzieciobójstwa, nawet w przypadkach kazirodztwa i zgwałcenia. Jednak wielu amerykańskich

protestantów dopuszcza aborcję w takich przypadkach, a także jeśli życie matki jest zagrożone. W większości amerykańskich Kościołów protestanckich istnieją grupy zwolenników i przeciwników legalnej aborcji. Wyjątkiem jest Południowa Konwencja Baptystów – zadeklarowany przeciwnik aborcji.

Amerykański Kościół Episkopalny (anglikański) popiera legalną aborcję i prawo kobiet do decydowania o dokonaniu aborcji. Świadczy również pomoc i udziela sakramentów kobietom, które miały wykonaną aborcję. Potępiane są wszelkie działania rządu, ograniczające prawo do aborcji Kościół dopuszcza stosowanie antykoncepcji hormonalnej, ale sprzeciwia się aborcji selektywnej ze względu na płeć dziecka.

Kościół Ewangelicko-Augsburski w RP w oświadczeniu z 1991 roku zdecydowanie opowiedział się za ochroną życia od momentu poczęcia oraz sprzeciwił się stosowaniu środków wczesnoporonnych. Z drugiej strony Kościoły luterańskie w Niemczech i państwach skandynawskich nie wyraziły oficjalnego sprzeciwu, kiedy w krajach tych rządy zdecydowały się przed wieloma laty zalegalizować aborcję. Również i dzisiaj znaczna część duchownych luterańskich w Niemczech i w Skandynawii, jak również w Estonii, Łotwie i w Kanadzie nie potępia jednoznacznie aborcji i nie traktuje jej w kategoriach grzechu. Aborcji przeciwne są Kościoły ewangelikalne zrzeszone w Aliansie Ewangelicznym w RP.

Ruch Świętych w Dniach Ostatnich

Mormoni zdecydowanie potępiają aborcję, jednak dopuszczają okoliczności, które usprawiedliwiają ją (jednak nie automatycznie, lecz po starannym rozważeniu): ciąża jako wynik kazirodztwa lub gwałtu, poważne zagrożenie dla życia matki.

Islam

Chociaż islam podkreśla ważność życia danego przez Boga (Koran 12:85), to nie potępia aborcji tak jednoznacznie, jak większość wyznań chrześcijańskich. Wynika to z przekonania, iż życie (ar. *ruh*) nie zaczyna się od momentu zapłodnienia. Prawo islamskie (*Szariat*), m.in. na podstawie hadisów i opisu rozwoju embriologicznego zawartego w Koranie stwierdza, iż początkowo zarodek istnieje jako zapłodnione jajo, następnie jako "skrzep krwi"; większość interpretacji przyjmuje, że Bóg obdarza embrion duszą dopiero po upływie 120 dni od zapłodnienia. Aborcja jest więc zakazana dopiero od 4 miesiąca ciąży. Do tego czasu islam zezwala na dokonanie aborcji w takich przypadkach, jak: zgwałcenie, kazirodztwo, prawdopodobieństwo ojcostwa osoby upośledzonej umysłowo, różnego rodzaju wady i uszkodzenia embrionu (np. zarażenie różyczką). Szariat zawsze zezwala na aborcję, jeśli

zagrożone jest życie kobiety. Zakazana jest aborcja z powodów takich, jak trudne warunki materialne lub wybieranie płci dziecka.

Ortodoksyjni interpretatorzy Koranu (szkoła hanaficka: Turcja, Bliski Wschód, Azja Środkowa), dopuszczają aborcję z inicjatywy kobiety, bez zgody męża i także z tzw. "słusznych powodów" np. ciąża w czasie karmienia piersią dziecka. Ten pogląd podziela większość szyitów. Tylko ismailici całkowicie zakazują aborcji. Szkoły: Hanbali i Szafi (Afryka, Arabia, płd.- wsch. Azja pozwalają na aborcję do 40 dnia ciąży pod warunkiem, że mąż wyrazi zgodę.

Obecnie Algieria, Egipt, Iran i Pakistan w swoim prawodawstwie dopuszczają aborcję tylko, jeśli życie kobiety jest zagrożone (co nie oznacza, że aborcje nie są tam w praktyce wykonywane także z innych powodów). Najbardziej liberalne ustawodawstwo ma Tunezja, która dozwala na aborcję przez uprawnionego lekarza z każdego powodu u kobiet zamężnych i niezamężnych; zgoda męża nie jest konieczna.

Judaizm

Religijne prawo żydowskie *halacha* traktuje aborcję bardziej rygorystycznie, niż islam, ale nie zakazuje jej całkowicie, jak większość wyznań chrześcijańskich; ogólnie przyjmuje, że aborcja jest dozwolona tylko, jeśli ciąża stanowi zagrożenie dla życia kobiety (w tym przypadku embrion traktowany jest jako potencjalny "morderca" swojej matki, przed którym ona ma prawo bronić się). Istnieje jednak wiele interpretacji tego prawa: od przyzwolenia na aborcję w większości przypadków do całkowitego zakazu aborcji. Talmud nie traktuje aborcji jako morderstwa, ponieważ na sprawcę aborcji nakłada tylko karę grzywny. Większość rabinów dopuszcza aborcję, jeśli ciąża stanowi zagrożenie dla zdrowia psychicznego kobiety (np. niebezpieczeństwo samobójstwa). Jako zagrożenie dla zdrowia psychicznego traktuje się ciążę, będącą wynikiem zgwałcenia lub kazirodztwa. Z reguły negowana jest dopuszczalność aborcji ze względu na wady i choroby wrodzone embrionu. Wyjątkiem jest rabin Eliezar Yehuda Waldenberg, który twierdzi, że można usunąć ciążę, jeśli embrion ma wady lub chorobę, które po urodzeniu mogą mu przysporzyć znacznych cierpień. Ogólną zasadą w judaizmie jest traktowanie każdej prośby o aborcję jako indywidualnego przypadku, który trzeba oddzielnie rozważyć i który musi być poważnie umotywowany.

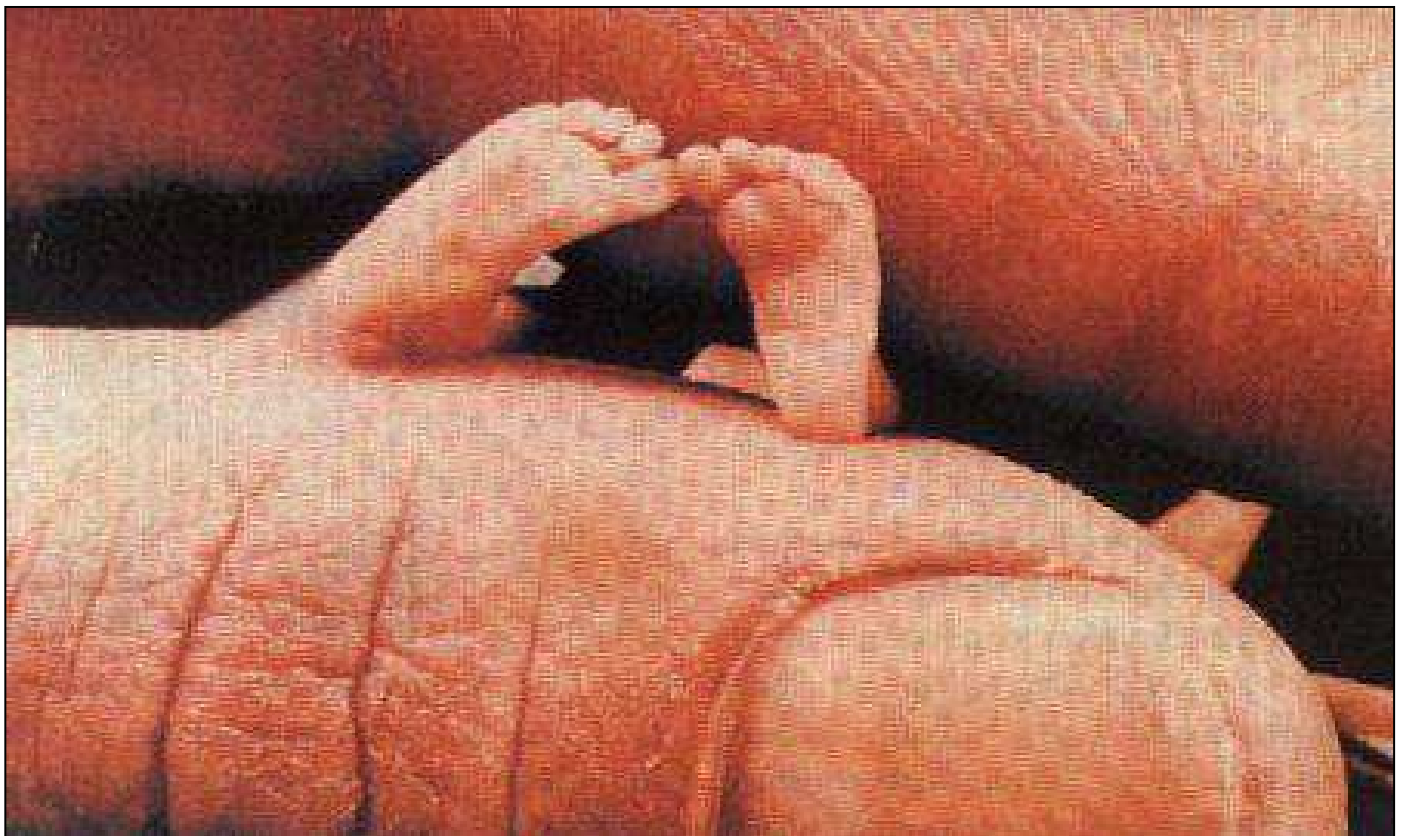
Hinduizm

Hinduizm uważa aborcję za zbrodnię (jeden z 6 rodzajów morderstwa) i za jeden z najcięższych grzechów. Aborcja stanowi przeszkodę na drodze do połączenia się duszy (*atmana*) z Brahmanem. Hinduizm głosi, że zarodek ludzki jest świadomą istotą, godną

ochrony, ponieważ dusza inkarnuje się w chwili poczęcia. Opisane jest jak bóg Kryszna skazał Aśwattamę na nieśmiertelność (czyli na wieczną niemożliwość wyzwolenia się z cyklu życia i cierpienia) za usiłowanie zabicia embriona.

Buddyzm

Buddyzm sprzeciwia się odbieraniu "świadomego życia". Już podstawowe nauki o Dwunastu Ogniwach Współzależnego Powstawania jasno opisują reinkarnację świadomości w łonie matki. Najbardziej obszerne nauki można znaleźć w Buddyźmie tybetańskim, gdzie jest mowa o stanie pośrednim Bardo i narodzinach następującym po tym stanie. Tybetańscy lamowie zawsze nauczają zgodnie z naukami o prawie czynów karmicznych, aby nie stosować aborcji. Większość ortodoksyjnych buddystów theravada zalicza się do zdecydowanych przeciwników aborcji.

Bibliografia

- Bernard Hałaczek, Krystyna Ostrowska, François Höpflinger: *Dlaczego aborcja*. Warszawa. Wydawnictwa Akademii Teologii Katolickiej, 1994.
- Chełstowski Jerzy: *Aborcja w świadomości Polaków okresu przemian ustrojowych w ujęciu filozoficznym oraz w wymiarze biomedycznym i społecznym*. Siedlce, 2000.
- Dzierżanowska-Peszko Joanna: *Aborcja : przyczyny i konsekwencje*. Opole, 2005.
- Jacqueline Heinen, Anna Matuchniak-Krasuska: *Aborcja w Polsce*. Warszawa : PTR, 1995.
- Jan Paweł II: *O życiu : aborcja, eutanazja, wojna. wybór, opracowań Andrzej Sujka*. Kraków. Wydawnictwo M, 2005.
- Kis János: *Aborcja* : Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 1993.
- Kostro Ludwik: *Eros, seks i aborcja w ocenie katolicyzmu krytycznego*. Gdańsk. Wydawnictwo Scientia, 2006
- Kreeft Peter: *Aborcja? - trzy punkty widzenia*. Peter Kreeft. Warszawa. Wydawnictwo Fronda ; 2007.
- Michels Nancy: *Aborcja - przywrócić życiu sens*. Katowice : Wydawnictwo Credo, 2005.
- Ostrowicka Beata: *Aborcja w świetle filozoficznych koncepcji życia*. Kraków 1992
- *Polityka i aborcja* : pod red. Mirosława Chałubińskiego: Warszawa : Agencja Scholar, 1994.
- Schooyans Michel: *Aborcja a polityka*. Lublin. Instytut Jana Pawła II Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, 1991.
- Tribe Laurence H.: *Aborcja : konfrontacja postaw.*; przekład Małgorzata Studzińska. Poznań. Wydawnictwo Zysk i S-ka, 1994.
- Willke Barbara, Willke Jack: *Aborcja : pytania i odpowiedzi*. Gdańsk. Wydawnictwo Stella-Maris. 1990

Anna Longier

Monika Markowska

Studia dzienne: Pedagogika/Pomoc Społeczna

